

MYTHOLOGICAL ELEMENTS IN KAYIHAN KESKINOK'S WORKS

Semra Çevik*¹

*Prof. Dr. Ardahan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Ana Sanat Dalı

Abstract

The art of painting narrates ideas with visual images in a manner similar to the way verbal expression is told in written literature. The artist makes the meaning of the verbal thought concrete by strengthening it with color, texture and line. In the art of painting, artists not only choose their subjects from daily life but also associate them with mythology. Mythology as a tool of creativity makes important contributions to painting and communicates with the subconscious through narratives as a kind of fiction. Considering that mythological narratives are the products of the common subconscious that regulate the functioning of the visible world and society, the main question of this study is which mythological narratives and elements Kayıhan Keskinok includes in his works.

In this study, the artist's works in the foundation and printed books were examined and the mythological elements used in his works were determined. It was found that the elements of Sumerian and Greek mythology were prominent in the artist's works. In addition to these mythologies, it has been observed that contemporary epics, Anatolian hero and leader myth elements are frequently included in the artist's works. In this context, a sample of works containing different mythological narratives has been selected, the relevant legends have been identified, iconographic readings have been made, they have been examined with the descriptive analysis method, and it has been conveyed how Kayıhan Keskinok, as the narrator in works containing mythological elements, presents the myth that has been passed down from generation to generation to the experience of the audience with his own artistic style.

Key words: Kayıhan Keskinok, pictorial art, mythology, legend, hero,

KAYIHAN KESKINOK ESERLERİNDE MİTOLOJİK ÖGELER

Özet

Resim sanatı; yazılı edebiyatta sözlü ifadenin anlatıldığına benzer bir biçimde fikirleri görsel imgelerle hikâyeleştirir. Sanatçı sözlü düşüncenin anlamını renk, doku ve çizgiyle güçlendirerek somutlaşmasını sağlar. Resim sanatında sanatçılar konularını günlük yaşamdan seçtikleri gibi aynı zamanda onları mitoloji ile ilişkilendirirler. Mitoloji anlatıları sanatçının yaratıcılık sürecine önemli katkılar sağlar. Aynı zamanda bir tür kurgu aracı olarak mitolojik anlatılar, görünen dünyanın ve toplumun işleyişini düzenleyen ortak bilinçaltının ürünleri olduğundan hareketle Kayıhan Keskinok'un eserlerinde hangi mitolojik anlatılar ve öğretilere yer verdiği bu çalışmanın ana sorusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmada; sanatçının Keskinok Sanat Vakfında bulunan eserleri, basılı kitapları incelenmiş ve eserlerinde kullandığı mitolojik öğeler tespit edilmiştir. Sanatçının eserlerinde; Sümer, Yunan mitolojisine ait öğelerin öne çıktığı bulgulanmıştır. Bu mitolojilerin yanı sıra çağdaş destanlar, Anadolu kahraman ve lider miti öğelerinin de sanatçının çalışmalarında sıklıkla yer aldığı görülmüştür. Bu bağlamda farklı mitolojik anlatılar içeren çalışmalardan birer örnek seçilmiş, ilgili efsaneler tespit edilerek ikonografik okumaları yapılmış, betimsel analiz yöntemiyle incelenerek mitolojik öğeler içeren eserlerde anlatıcı olarak Kayıhan Keskinok'un kuşaktan kuşağa aktarılacak gelen söylenceyi kendi sanat tarzı ile izleyicinin deneyimine nasıl sunduğu incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kayıhan Keskinok, resim sanatı, mitoloji, efsane, kahraman

1. Giriş

Resim bize algıladığımız dünyadan imgeler sunar. Algı imgeleri ve imgelerin kendi görünme biçimleri birbirinden ayrı değerlendirilemezler. Bir imge hem kendi birincil anlamında hem de yan anlam dediğimiz ikincil ya da alt anlamları ile görünür ve anlamlandırılır. Alegori dediğimiz bu eylemi; herhangi bir duygu, düşünce veya kavramı başka bir şey yardımıyla sembolize edip gösterme sanatı, semboller yoluyla anlatma olarak tanımlayabiliriz. Sembolleştirmeler aracılığıyla döneme, konuya ilişkin yaşananları anlayabiliriz. Resim sanatı söz konusu olduğunda hemen her izleyici 'bu resim ne anlatıyor?' sorusunu sorar. Bir başka ifadeyle sanat eserini yorumlamak, sanatçının eserinde kullandığı imgeleri ve anlamlarını çözebilmek izleyici/alımlayıcı için

¹ Sorumlu Yazar E-Posta: semracevik@ardahan.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.1560118

her zaman çok önemli olmuştur. Bu nedenle birçok sanatçı, ressam ya da heykeltıraş mitolojik anlatılardan beslenerek üretimde bulunmuştur. Özellikle batı dünyasında medya aracılığıyla yaygınlaşan film, televizyon, sosyal medya içeriklerinde mitolojiden yararlanıldığı görülmektedir. Çünkü mitoloji çok zengin çağrışımlar içerir ve ilgi çekicidirler.

Mitolojiyi bazı düşünürler; doğanın dünyasını açıklamak için ilkel arayış içindeki bir çaba (Frazer) sonraki çağların yanlış anladığı, tarih öncesi zamanlardan gelen şiirsel fantezinin bir ürünü (Müller) bireyi topluluğuna göre şekillendirecek bir alegorik bilgi yumağı (Durkheim) insan ruhunun derinliklerindeki arketipsel dürtülerin belirtisi olan bir dizi düş (Jung) insanın en derin metafizik sezgilerinin geleneksel aracı (Coomarasvamy) ve Kilise tarafından Tanrı'nın Çocuklarının Görünmesi olarak yorumlamaktadır. (Campbell, 2017:338; 2013: 415-416)

Joseph Campbell, Kahramanın Sonsuz Yolculuğu eserinde mitoloji bunların hepsi olarak nitelendirmiştir. Eliade'e ise mit'in; başlangıçta, kutsal bir zaman aralığında meydana gelmiş olan olayları anlattığını ve bir mit anlatılırken gerçekleştirildikleri kutsal zamanın bir bakıma yeniden güncelleştiğini söylemektedir (2001, s.15-16). Biz de kısaca mitolojiyi; mitleri inceleyen bilim dalı ve deneyimden kaynaklanan, topluma yön veren söylencelerdir diye tanımlayabiliriz. Bu söylenceler resimde imgeler aracılığıyla anlatı metinleri arasında köprü kurarlar. Mit ise bilim dalı değil de dünya gerçekliğini algılama sistemidir denilebilir. Dolayısı ile mitsel bir figür, onu şekillendiren sembolik düzeni yoğunlaştırılmış bir biçimde ifade edebilme gücüne sahip anlatı imgeleridir.

Sembolik düzen yazılı dil gibi resim dilinde de yer almaktadır. Dil çizgisel bir yapıdadır, aynı anda iki ses ya da sözcüğü söyleyemeyiz (Erkmen 2016, s. 221). Ancak resimde bu sıra yoktur ve istediğimiz noktadan esere bakma işlemine başlayabiliriz. Dolayısı ile, bir eseri okumak, anlayabilmek için ona çok yönlü bakmak gerekir. Burada sözünü ettiğimiz bakma edimi sadece görmeyi değil aynı zamanda geri planda verileni anlama/anlamlandırabilme becerisidir. Yani bakmanın ötesini görmeyi kastediyoruz. Çünkü; sanatçı kullandığı hangi imgeyle hangi konuyu, nasıl anlatıyor sorusunun cevabını verebilirsek sanatçının eserini yorumlayabiliriz. Peter Burke'nin (2003, s. 13) " resimler, heykeller, baskılar ve diğer imgeler bize, geçmiş kültürlerin yazıya dökülmemiş deneyimlerini ya da bilgilerini paylaşma olanağı sağlar" ifadesi anlatıların imgelerle iletişim kurmak için tasarlanmış olduğu sonucuna götürür. Bu ifadelerden hareketle Keskinok'un resimleri de mitsel bir gösterge anlatısı sunarak görsel bir serüven oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Sanatçının, tablo yüzeyinde oluşturduğu kurgusu gözü yönlendiren bir tür çizgisel çıkış noktası, vurgulama aracı olarak gözü istediği doğrultuda yönlendirmektedir. İmge ve çizgileri hatta sözel imgeleri takip ettikçe anlam çözülür. İmgeler biçimi, renkler duyguyu, kontrastlar hareketi, kompozisyon, açık-koyu lekeler ve yazıların sıralanış biçimi çağrışımlar oluşturarak algıyı yönetir.

Kayıhan Keskinok'un eserlerindeki kişiler Eliade'nin Mitlerin Özellikleri kitabında belirttiği gibi *mitlerdeki kişiler genellikle tanrılar, doğaüstü varlıklardır ve kutsal bir öyküyü anlatırlar* (2001, s.16): Sümer Gılgamış destanı, Yunan mitleri, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Destanı gibi konular ya da hem eski söylenler/mit'ler ve hem de günümüz çağdaş dünya kahraman anlatıları öne çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle, Kayıhan Keskinok'un eserlerinde çoğunlukla modern çağın mit kavramı çerçevesinde düşsel yaklaşımlar doğrultusunda iliştilmiş güzellik ve kahraman motifi öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada; sanatçının ikonografik okuma ve göstergebilim yöntemiyle incelenen eserlerinde birçok farklı mitolojik öğeye yer verdiği tespit edilmiştir. Sanatçı; Sümer mitolojisinden Gılgamış Destanı, Yunan-Grek mitolojisinden Europa, Altın Elma, Sabinlerin Kaçırılışı, Üç Güzeller, Olimpos'un Nalbantı, Amazonlar, Boğa ve Kadın mitlerini, bunun yanı sıra Anadolu Köroğlu Destanı, Kurtuluş Savaşı ve Kuvayı Milliye Destanı ile Lider miti olarak Atatürk mitlerini resimlediğini görmekteyiz.

Çok üretken bir sanatçı olan Kayıhan Keskinok'un eserlerinde mitolojik öğeler'e ait bulgularımızı tespit etmek üzere farklı mitolojik anlatılardan bir eser seçilerek inceleme sürdürülmüştür. Sonuç olarak bir tür mit anlatıcısı olarak Kayıhan Keskinok, kuşaktan kuşağa aktarılacak gelen söylenceleri kendi birikimi ve sanat anlayışı ile izleyicinin deneyimine sunmaktadır yargısına varılabilir.

2. Kayıhan Keskinok Hayatı Ve Sanat Deneyimi

Cumhuriyetle yaşıt eğitimci sanatçılarımızdan Kayıhan Keskinok 1923 yılında İzmir' de doğmuştur. Çocukluğunun ilk yılları, 3-7 yaşları arası halıcı ustası ve yöneticisi annesini izleyerek Uşak'ta geçmiştir. 1930-1935 yılları arasında ilkokulu Uşak, Gazipaşa ve Adana illerinde okur. 1935 yılında Adana I. Ortaokuluna girer ve 1941 yılında Adana Öğretmen Okulundan mezun olur. 1941-1942 yıllarında İğdir da öğretmenlik yaptıktan sonra 1942 yılında girdiği Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünü 1945 yılında bitirmiştir. Enstitüde Refik Epikman ve Malik Aksef'den resim, Hakkı İzzet'ten Modelaj dersleri alan Keskinok; sırasıyla Boğazlıyan (1946)

ve Görele (1948-50) Ortaokullarında, Kars (1950), Trabzon (1950-60) ve Ankara Kurtuluş Liselerinde (1961-62) resim ve sanat tarihi öğretmeni olarak çalışmış, bu görevleri sırasında kendisini hem eğitimci hem de bir sanatçı olarak geliştirmiştir. 1960 – 1961 yılları arasında İsviçre Hükümeti'nin bursuyla Lozan'a gitmiş ve Lozan Güzel Sanatlar Okulu'nda (Ecole des Beaux-Arts) 'biçim grameri' eğitimi görerek, asistan olarak çalışmıştır.

Keskinok İsviçre'den döndükten sonra 1962 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümüne atanır ve o kurumda "Form ve İnşa" dersini eğitim programına koydurarak 1968 yılına kadar çalışmıştır. 1970'te Türkiye Radyo Televizyon kurumunda Artistik Hizmetler Biriminde dekoratör ve müdür olarak görev yaptıktan sonra 1980'de bu kurumdan emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra 'Galeri Sanat Yapım'da kendi adını taşıyan atölyesinde dersler vermeye başlamıştır. 1982 yılından 2013 yılına kadar atölyesinde ders vermeye devam etmiştir. Yurt içi ve dışında birçok müze, özel ve resmi koleksiyonlarda eserleri bulunan Kayıhan Keskinok 2015 yılında vefat edene kadar resim yapmaya, sergi açmaya ve öğrenci yetiştirmeye devam etmiştir.

3. Sümer Mitolojisi: Gılgamiş miti ve 'Gılgamiş Destanı' tablosu

Gılgamiş Destanı isimli eser 150x150cm. boyutlarında, tuval üzerine akrilik boya tekniği ile 2002 yılında yapılmıştır. Eserde, Gılgamiş Destanı yazılı tabletlerde anlatılan öyküler özetlenerek betimlenmiştir.

M.Ö. 2500-3000 yılları arasında yazıldığı tahmin edilen bu mit, ölümsüzlüğün ve bilginin peşindeki insanı anlatan ve günümüze kadar gelen bir destandır. Akad ve Sümer dillerinde yazılmış tabletlerden derlenmiş bir mitolojik anlatıdır. Sümer mitolojisinin bir kahramanı olan Gılgamiş; kıvrıkcık saçlı, uzun boylu, iri yapıyla bilinen çok güçlü yarı tanrı, yarı insan olan bir kraldır. Yenilmez bir savaşçı olup, karada ve denizde olan-biten her şeyi bilen ve aynı zamanda başarılı bir yapı ustasıdır.

Uruk kentinin kralı olan Gılgamiş, halkından çok ağır vergiler alan, gece gündüz etrafına saldıran, oğulu babasına bırakmayıp savaşlara gönderen, genç kızları kocasına bırakmayıp haremine alan bir kral olarak bilinir ve bu durum bir süre sonra halkın isyan edip derlenmesine yol açar. Gılgamiş'in bu kötü huylarından yakınan halk ne yapacağını bilemez bir halde bir süre sonra tanrılara yakarmaya başlar.

Uruk halkı tanrılarında 'Gılgamiş'a rakip olabilecek, onun kadar güçlü birini yarat ki Uruk artık huzur bulsun' dileğinde bulunurlar. Bunun üzerine tanrı Anu halkın yakarışına kulak verir ellerini yıkayıp topraktan bir parça çamur koparıp onu bozkıra fırlatır (Bottero, 2006).

Gök Tanrı Anu Gılgamiş kadar güçlü, bütün vücudu kıllarla kaplı, uzun dalgalı saçları olan, gücü gücüne, boyu boyuna denk Enkidu'yu yaratır. Enkidu ormanda hayvanlarla birlikte yaşayan, ceylanlarla su içen, onlarla yemek yiyen, onların dilini anlayan ve onlarla uyuyup uyanan hayvan Enkidu'yu Gılgamiş'in üzerine gönderir. Gılgamiş ile Enkidu arasındaki savaş Gılgamiş'in başarısıyla sonuçlanır ve Enkidu ile Gılgamiş dost olurlar (Sucuoğlu Doğan, 2020: s. 29-42; <https://gilgamis-destani>).

Gılgamiş Destanı tablosuna baktığımızda merkezi, simetrik bir kompozisyonda düzenlendiğini görüyoruz. Merkezde Gılgamiş uzun boylu, atletik yapılı güçlü bir erkek olarak tasvir edilmiş. Elinde bir bıçak/kama imgesi savaşçı yanını, kaslı kol ve bacakları güçlü yapısı ve karakterini simgelemektedir. Bakış açımıza göre, tabloda Gılgamiş'in sol kolunun altında mitolojide geçen tanrı İştâr'ın Gılgamiş'i öldürmek üzere gönderdiği boğa, boğanın önünde ise Enkidu aslan formunda yer almaktadır.

Gılgamiş imgesinin sağ tarafında Tanrı Anu'nun betimlendiğini görüyoruz. Geri planda yukarıdan aşağıya doğru inen turuncu renk lekeli ve hemen arkadaki siyah dikdörtgen lekeler fon oluşturmakta ve bir anlamda anlatıda söylenen haremli gizleyen bir perde işlevi görmektedir. Geri planda yer verilen genç kız ve kadın figürleri Gılgamiş'in halkına ve kadınlara acımasız davranışlarını imgeler. Tablonun geneline hâkim olan yer yer uçuk mavi ton renk kozmogoni yani tabletlerde anlatılan evrenin oluşumu, tufan mitine bir göndermedir diyebiliriz (Görsel 1).

Görsel 1: Gılgamış Destanı, 2002, 150x150cm., TÜAB

4. Yunan Mitolojisi: 'Europa' miti tablosu

Sanatçının 2012 yılında ürettiği Europe eseri 50x35 cm. boyutunda kâğıt üzerine karışık teknik bir çalışmadır.

Konusu eski Grek/ Yunan mitolojisine ait tanrı Zeus'un aşk hikâyelerinden biri olan Europe mitidir. Bu mit Zeus'un sanatçılar tarafından en çok tasvir edilen mitlerinden birisi Europe ile olan ilişkisidir ve Kayıhan Keskinok da Europa'nın kaçırılışı konusunda yüzlerce çizim yapmış ve tablo boyamış, Europe mitine ait farklı zamanlarda çok sayıda eser üretmiştir. 1990'lar da Tanrılar Ve Kadınlar, Lascaux Yorumu isimli yapıtlar ve Europe (2012), Europe'nin Kaçırılışı (2013) bunlardan bazılarıdır.

Erhart'ın (2000) anlatımıyla Europa mitoloji anlatısı şöyle gelişir: Agenor'un kızı olan Europe çok güzel bir genç kızdır ve Zeus'un ilgisini çekmektedir. Europe, Sidon kıyılarında arkadaşları ile oynarken, Zeus, hem karısı Hera'dan Europe'u korumak ve hem de tanınmadan onunla birlikte olabilmek için Boğa kılığına girerek genç kızın yanın gidip ayaklarının dibine yatar. Boynuzları hilal biçimindeki Boğa'nın görkemi ve iriliğinden önce korkan Europe kısa sürede ona alışır ve okşayarak üstüne biner. Europe, üstüne bindiği anda boğa ayağa kalkarak hızla koşmaya başlar. Denize dalıp Girit'e kadar koşar ve orada bir çınarın gölgesinde Hera'dan saklanarak sevişmeyi başarır. Zeus'un geçirdiği bu güzel günün anısına çınar ağacını kışın bile yaprakları üzerinde kalmasını sağlayacak bir ödülle onurlandırdığı söylenmektedir. Bu, aynı zamanda Asya ile Avrupa'nın ayrılığının mitidir (2000:s. 109; Gezgin, 2014: s. 96).

Tablonun merkezinde ön planda bir boğa ve kadın imgesine, onların hemen gerisine iki kırmızı renkte kare geometrik form ve E harfine yer verilmiştir. Boğa siyah renkte Zeus, onu kucaklayan, üstüne binecek pozisyonda kadın figürü Europa'yı simgelemektedir. Sözel görsel eleman E harfi mitolojinin adına, hemen arkasındaki renk lekeleri matadorların 'Muleta' denilen boğayı kızdırmakta kullandıkları örtü ya da şaldır (<https://tureng.com/tr>).

Kendisi ile yaptığımız söyleşide de ifade ettiği gibi *"kadın bedeninin yumuşaklığıyla boğanın o sert vahşi görünümü arasında bir karşıtlık"* üzerinden mit betimlenmiştir. (Çevik, 2021,84) Mavi renkteki arka plan hem kozmik mekân algısı yaratıyor hem de gerçek dünya ile efsanevi mitoloji evrenine gönderme yaparak resme ulvilik katıyor (Görsel 2).

Görsel 2: Europa, 2012, 50X35 cm. KÜKT

5. Yunan Mitolojisi: 'Olympos Nalbantları' Hephaistos miti tablosu

Olymposun Nalbantları adındaki bu eser 2006 yılında, 99,5x79,5 cm. boyutlarında tuval üzerine yağlı boya ile yapılmıştır ve Olympos tanrılarının en büyüğü Zeus ve Hera'nın oğlu olarak bilinen Hephaistos'a ait bir efsaneyi görselleştirmiştir.

Yunan mitolojisindeki tüm tanrılar güzel, genç, uzun boylu, kısacası kusursuz iken, Hephaistos çirkin ve topaldır. Efsaneye göre güzellikten nasibini almayan Hephaistos öylesine çirkindir ki, ondan utanan Hera onu doğar doğmaz Olympos dağından aşağı atar. Lemnos (Limni) adasının yakınlarında denize düşen Hephaistos'u Eurynomos ve Thetis bulur ve derin bir mağaraya saklarlar. Metalleri işlemedeki yeteneğini küçük yaşta gösteren demirci tanrısı Hephaistos, Lemnos Adası'ndaki bir yanardağda bulunan atölyesinde, olağanüstü eserler yapar. Ancak Olympos'tan atılmış olmasını bir türlü unutmaz ve Hera'dan intikamını almak ister. Onun için çok üstün bir işçilikle, muhteşem bir altın taht yapar ve Hera'ya hediye eder. Muhteşem taht, Hera'yı büyüler ama bu bir tuzaktır ve Hera tahta oturur oturmaz, dâhice hazırlanmış mekanizma harekete geçer ve Hera'yı kısıvrak yakalar. Hera'yı bu tuzaktan kurtarabilecek tek bir kişi vardır ancak onun da şartları vardır: Olympos'a geri kabul edilmek ve Afrodit'le evlenmek...

Diğer tanrılar Hera'yı kurtarması için Hephaistos'u Olimposa davet ederler fakat o bu teklifi korkudan geri çevirir. Fakat şarap tanrısı Dionysus onu sarhoş edip uyutur ve Olympos'a çıkarır. İstekleri kabul edilen Hephaistos, Olympos'a geri döner ve Afrodit'le evlenir. Ancak Afrodit'in gönlü Ares'ten yanadır ve âşıklar gizli gizli buluşmaktadır. Güneş tanrısı Helios, bir gün yasak aşk yaşayan bu çifti görür ve gördüklerini hemen Hephaistos'a anlatır. Hephaistos için bir kez daha intikam vaktidir. Bu kez de yatağa dâhice bir tuzak kurarak çifti yakalar ve tüm Olympos'a rezil eder!

Aşk hayatında aradığı mutluluğu bulamayan Hephaistos, daha sonra Troya Savaşı'nda karşımıza çıkar. Thetis, oğlu Akhilleus'un silahları düşman tarafından yağmalanınca Hephaistos'a başvurur. Thetis'e büyük bir minnet duyan Hephaistos, Akhilleus için muhteşem bir işçiliğin ürünü olan kalkan, zırh, miğfer, dizlik gibi savaş gereçleri yapar.

Olympos'ta kendi tav ocağı vardır. Genel de çekiç ve örs ile simgelenir. Efsanelerde birçok tanrının ve kahramanın silahını ve zırhını yaptığı anlatılmaktadır (Erhart, 2000:134-135).

Keskinok'un "Olimpos Nalbantları" tablosunun ön planında karşılıklı duran iki demirci figürü, hemen arkalarında Tanrıça Hera olduğunu düşündüğümüz kadın heykeli ve en arkada iki ve ön tarafta bir mermer sütun simetrik bir kompozisyonda resmedilmiştir. Ön planda şeffaf boyanan sütun hem bir erkek figürü hem de heykeli kapsayacak biçimde boyanmıştır. Elinde Hephaistos'un simgesi olan demirci çekici ve maşa tutan figürün efsanenin kahramanı olduğunu söyleyebiliriz. Sanatçının paletindeki benzer renkler; açık mavi, beyaz, açık gri ve az miktarda kırmızı-turuncu kullandığı görülmekte. Bu renklerin de mitolojik atmosferi tamamlamak için seçildiğini, esere gerçeküstü ve gizemli bir hava kattığını söyleyebiliriz. Hera imgesinin başının sol tarafına yerleştirilmiş olan A harfi önemli bir semboldür. Astroset.com'un sembolizm maddesinde;

“A harfini yaratıcı güç, ana kaynaktan inen tesirin yayılışı şeklinde kabul etmek daha doğrudur. Kaynaktan yayılan enerji, kaynaktan yayılan tesirler, o kaynağın daha görünür olması, kaynağın daha çok yere nüfuz etmesinin ve yaygınlaşmasının simgesidir” (<http://www.astroset.com>).

Bu tanımlamadan yola çıkarak efsanedeki, algılama gücü ve mantık yürütme yetisi yüksek kişileri belirleyen bir simge olarak kullanıldığını düşünebiliriz. Yunan alfabesinin ilk harfi olan alfa İbrani ve Arap alfabelerinde olduğu gibi her şeyin başlangıcı ve sayısal değeri ‘bir’ olarak bilinmektedir. İkonolojide sözel imgeler zihin, algı ve hafıza için açıklayıcı bir rol üstlenirler dolayısı ile sanatçının bu harfi tesadüfen değil bilerek esere yerleştirdiğini söyleyebiliriz. Resimde kullanılan yazı formu anlatının sözel metaforu ve aynı zamanda görsel imgeler ile harfler arasında bağ kurarak mitolojik anlatı öğelerine işaret etmektedir.

Görsel 3: Olimpos Nalbantları, 2006, 99,5 X 79,5 cm TÜYB

6. Yunan Mitolojisi: ‘Boğa ve kadın’ mitleri

Sanatçının ister mitolojik olsun, ister gündelik hayat konuları olsun bir çok tablosunda, çizimlerinde boğa imgesine rastlamaktayız. O’nun eserlerinde boğa, kadın imgesiyle birlikte karşımıza çıkar. Boğa ve Kadın (1988), Boğalar ve Kadınlar (1994), Amour (1995), Tanrılar Ve Kadınlar serisi (1990), Zeus (1989), Buz Pateni (1992), Carmen ve Don Jose (1992 ve 1994), Baskın (1993), Carmen (1997), Acılar Zincirinden Boşanmış Boğa (1998 ve 1999), Dordogne ve Altamira’dan Arenalara (1999) gibi...

Mitolojide de önemli bir imge olan boğa yeniden doğuşun, doğmanın simgesidir. Boğa imgesi, Türk kültür ve mitolojisinde çokça hükümdarların ve gücün sembolü olarak kullanılmıştır. Boğa figürü aynı zamanda ‘ay’ sembolü olarak da diğer unsurların arasında yer almaktadır.

Kadın ise hemen tüm mitolojilerde doğurganlığı nedeniyle yaratılışın kaynağı kabul edilir. Kadın akıllı, bilge, yol gösterici ve rehber fonksiyonlarına sahip üreme, bolluk ve bereket sembolüdür. Aynı zamanda kolektif bilincin zaman algısında kadın başlangıç, var oluş, ölüm ve yeniden doğuşun sebebidir. Bu nedenle Hesiodos Theogonia eserinde; dünyayı, yeri, evrensel bir öge olarak kaostan çıkan ve yeryüzünü temsil eden Toprak ana Gaia ile başlatmıştır (Erhat, 2000, s.115).

Keskinok’un Boğa ve Kadın miti içeren tablolarında kendisinin de ifade ettiği gibi “kadın bedeninin yumuşaklığıyla boğanın o sert vahşi görünümünü arasında bir karşıtlık” üzerinden görsel bir serüven kurgulamaktadır (Çevik, 2021: s.84; Kayıhan Keskinok Çay Saati radyo programı kişisel iletişim, 10 Ocak 2008).

Boğa ve kadın imgelerinin kullanıldığı eserlerin satır aralarında hem kadın-erkek ilişkisi, hem eski söylenler/mitler ve hem de günümüz çağdaş dünya çağrışımları ile okunabilmektedir (Görsel 4-5).

Görsel 4: Boğa Ve Kadın,1988, 90x110cm., TÜAB Görsel 5: Boğa Ve Kadın,1988, 40x50cm., TÜYB

7. Yunan Mitolojisi: “Altın Elma” Miti

İlk Güzellik yarışması olarak bilinen ‘Altın Elma’ mitini konu eden eseri 2006 yılında tuval üzerine yağlıboya tekniğiyle 100cm. x 100cm. boyutlarındadır.

Altın Elma² miti savaş tanrısı Ares’in kız kardeşi nifak ve kavga tanrıçası ERİS’le ilişkilendirilen bir söylencedir. Mitosa göre Peleus ve Thetis’in Olympos’taki düğünlerine, anlaşmazlık ve nifak sembolü Eris dışında tüm tanrı ve tanrıçalar davetlidir. Bu duruma sinirlenen Eris düğüne gider ve nifak sokmak için en güzeline yazılı altın elmayı masaya bırakır. Zeus güzelliklerinden emin olduğu üç tanrıçanın hangisine altın elmayı vereceğini bilemez, Zeus ne karısı ve kardeşi Hera’yı, ne kızı Athena’yı, ne de Aphrodite’yi kırmak istemez. Bu seçimi güvendiği, İda dağında çobanlık yapan bir ölümlünün, Troia (Troya) Kralı Priamos’un oğlu Paris’e verir. Zeus üzerinde en güzeline yazılı elmayı alır ve haberci tanrı Hermes’e verir ve Hermes’i üç tanrıçaya alıp İda dağındaki Paris’e götürmekle görevlendirir. Paris’in görevi ise en güzel olduğunu düşündüğü tanrıçaya elmayı vermektir. İda dağına geldiklerinde her bir tanrıça Paris’e kendilerini seçtiği takdirde verecekleri hediyelerini sunarlar (Cömert, 1980: s.61).

Hera Asya krallığını, Athena sonsuz akıl ve başarı vaat eder. Aphrodite Paris’e Sparta’lı Helena’nın aşkını vaat etmiştir. Bu hediye karşısında kayıtsız kalamayan Paris birbirinden güzel üç tanrıça arasından elmayı Aphrodite’ye verir. Paris’in bu seçiminin Troya savaşının başlamasına neden olduğu düşünülmektedir (Erhat, 2000, s.238; Erhat, 2010, 47-52; Erhart, 2017: s.47).

Resimde merkezi kompozisyonda siyah bir boğa ve üstünde ten renginde çıplak üç kadın figürü, geometrik formda kırmızı, turuncu ve sarı tonlarından oluşturulmuş geri plan önünde betimlenmiştir. Yüzü izleyiciye dönük iki kadın figürünün önde olanı yani Afrodite olarak okuyabildiğimiz, elinde altın elmayı tutmakta. Diğer iki kadın hayal kırıklığı içinde kırgın/üzgün ifade içinde betimlendiğini görüyoruz. Resmin alt ön tarafından yukarı doğru üç basamak gibi yükselen çizgisel, merdiven basamaklarını anımsatan bir form görmekteyiz. Bunu sembolik olarak yeryüzünden Olimpos’a doğru uzanan bir yol olarak okuyabiliriz. Zeminde yer verilen kırmızı ve tonları renk sembolizminde tehlike, kan, savaş, cesaret, heyecan ve kudret anlamına gelmektedir. Işığın ve güneşin rengi sarı ile göksel evrene Zeus’un dünyasını imlemektedir (Görsel 6).

² Bazı kaynaklarda Üç Güzeller masalı olarak da adlandırılmaktadır.

Görsel 6: Altın Elma, 2006, 100 cm x 100 cm. TÜYB.

8. Yunan Mitolojisi: “Sabinlerin Kaçırılışı” Miti

Kayahan Keskinok'un “Sabinlerin Kaçırılışı” mitini betimlediği bu eser 2000 yılında ve 70cm.x80cm. boyutlarında olup tekniği tuval üstüne yağlıboya tekniğinde yapılmıştır.

Efsaneye göre ikiz kardeşler Romulus ve Remus, Alba Longa kralının kızı Silvia Rhea'nın savaş tanrısı Mars'tan olma oğullarıdır. Annesini kaybeden kardeşler dişi bir kurt tarafından emzirilerek büyütülürler. İkizler çocukluklarının geçtiği yerde bir şehir kurmak isterler. Daha sonra aralarında çıkan bir anlaşmazlıkta Romulus Remus'u öldürür ve sonradan Roma ismini alan şehrin kralı olur.

Milattan önce 8.yy'da kurulan bu yeni şehrin yurtlaşması, şehre insanların yerleştirilmesi gerekmektedir ancak şehirde çok az kadın vardır. Nüfusun artmayacağından endişe eden Romulus senatonun tavsiyesi üzerine çevre kabilelerdeki kadınlara Romalı erkeklerle evlenmek üzere teklif sunar. Sabin kabilesindeki kadınlar bu teklifi kabul etmezler. Bunun üzerine Romalılar Sabine'li kadınları kaçırmak üzere bir plan yaparlar. Deniz tanrısı Neptün adına bir festival düzenlenir. Festivale gelen otuz kadar Sabine'li kadın kaçırlır (Erhat, 2000: s.262). Bu kaçırılma anı sanat tarihinde çokça kez resmedilmiştir. Birçoğu Rönesans döneminde yapılan bu eserlerin, kız kaçırma geleneğine atıfta bulunularak, kültürün devamlılığı için aile kurmanın önemini anlatma amacıyla üretildiği düşünülmektedir.

Sabinlerin Kaçırılışı tablosu, dikey düzlemde üç parçaya bölünmüş bir kompozisyonda tasarlanmıştır. Orta bölüm kırmızı, yan bölümler mavi renk ve tonlarındadır. Merkezde iki at üstünde ellerinde bayrak tutan iki erkek figürüne yer verilmiş. Erkek figürler kadın figürleri ellerinden tutup çekmeye ya da bir başka ifadeyle kaçırmaya çalışır şekilde betimlenmiştir. Resmin geri planında da yine silüet şeklinde kaçırılmaya çalışılan bir kadın figürü yer almaktadır. Figürlerin düzenlenişi ve fırça vuruşları tablonun konusuna uygun olan dinamik, hareketli ve canlı bir etki katmaktadır. Bu tabloda da sanatçı bayraklar üzerinde W (woman) ve Lİ (kızların babası Leucippus) harflerini anlatının kahramanına gönderme yapmak için kullanmış olabilir (Görsel 7).

Görsel 7: Sabınlerin Kaçırılışı, 2000, 70 cm x 80 cm., TÜYB

9. Anadolu Kahramanlık miti 'Köroğlu Destanı'

Sanatçının Köroğlu Destanı, Kuvayı Milliye, kurtuluş destanı serisi eserleri kahraman miti ögesi olarak okunabilir. Kahraman mitlerinin amacı, yaratılış mitleri gibi bir olayı anlamak ve açıklığa kavuşturmak değil, insanoğlunu zorluk ve tehditlere karşı cesur ve mertçe durması gerektiğini, karşısına çıkan zorluklara meydan okuması, alt etmeye çalışmaktan asla yılmamasını öğütlemek için ortaya çıktığı öne sürülebilir. Örneğin; Herkül'ün Eurystheus'un emrinde ölümsüzlük için 12 görevi gerçekleştirmeye çalışması, Styx nehrine daldırılarak hasar almama özelliğine kavuşan Aşil'in Troya savaşına katılması, Gilgamesh'ın Humbaba'yı alt etmek üzerine çıktığı yolculuğu gibi...2000-2010 yılları arasında Keskinok, Köroğlu Destanı, Kuvayı Milliye Destanı konusunda çok sayıda resim yapmıştır. Bu eserler bir töre, isim, nesne ya da canlılığın kökenini gösteren sosyal mitler sayılan kahraman ve lider kültü çerçevesinde yer almaktadır.

Campbell (2017)'in ifadesine göre, ayrılma, erginlenme ve dönüş aşamalarından oluşan kahramanın yolculuğu olarak tanımlanan serüvende kahraman birçok zorlukları aşmak zorundadır. Keskinok, Köroğlu Destanı isimli bu eserde; Campbell'in söz ettiği aşamaları yani kahramanın kendi yolculuğunu, aşmak zorunda olduğu zorlukları resim diliyle işlemiş. Bir başka ifadeyle desen, renk, kompozisyon ve imgeler aracılığı ile tuvaline aktarmıştır. Köroğlu, 16. Yüzyılda yaşamış Ruşen Ali'nin Bolu beyi ile olan mücadelelerini anlatan Yaşar Kemal'in "Üç Anadolu Efsanesi" romanında yer alan bir kahramandır.

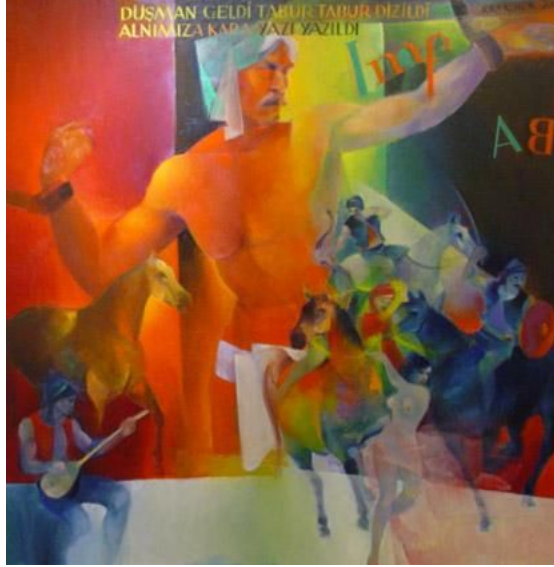
Köroğlu eseri 2004 yılında, 150x150 cm. boyutlarında tuval üzerine yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Efsanede³ Bolu beyi, güvendiği ve sevdiği, aynı zamanda Ruşen Ali'nin babası da olan seyisi Yusuf'tan kendisine hünerli ve değerli bir at bulmasını emreder. Seyis Yusuf Bolu beyinin istediği niteliklere uygun olduğunu düşündüğü iki küçük at bulup alır ve fakat Bolu beyi bu seçimden memnun olmaz, çok kızar ve Seyis Yusuf'un gözlerine mil çektirir. Gözleri kör dilen ve işten kovulan Yusuf oğlu Ruşen Ali'ye tayları büyütme görevini verir. Ruşen Ali babasının talimatları doğrultusunda atları yetiştirir. Taylardan biri güçlü ve mükemmel bir at olur. Kirat adı verilen at Köroğlu kadar ünlenir. Seyis Yusuf, Bolu beyinden intikam almak için üç sihirli köpüğü içmek ister ve oğluyla birlikte pınara giderler. Fakat Köroğlu yani Ruşen Ali babasına içirmesi gereken bu köpükleri kendisi içer ve böylece yiğitlik, şairlik ve sonsuz bir güç kazanır. Kaderine razı olan baba, oğlundan intikamını almasını ister. Köroğlu Çamlıbel yöresine yerleşir, kendisi gibi güçlü yiğitleri yanına alır ve babasının intikamını alır. Kahramanın yolculuğu mit ya da güncel farklı olsa da Campbell'in tarif ettiği aynı mücadele aşamalarını içermektedir.

Kırmızı, turuncu rengin baskın olduğu resimde Köroğlu efsanesinin aşamaları merkezi simetrik kompozisyonda betimlenmiştir. Resmin geri planı üç ayrı plan olarak zamansal dönemlere bölünmüş. Merkezde Köroğlu bileklerinden bağlı, sol alt kısımda bir at ve sağ tarafta üç atlı figüre yer verilmiş. "Düşman Geldi tabur tabur

³ Köroğlu efsanesi <https://www.turkedebiyati.org> sitesinden esinlenerek yazılmıştır.

dizildi, alnımıza kara yazı yazıldı” cümlesi ile L,m,f, A, B harfleri sözel imgeler olarak hem göze hem de zihne hitap etmektedir.

Tarihi efsaneler kültürel bellekte yer edinmesi ve ulusal kimlik inşasında önemli bir işlevi yerine getirir. Keskinok, söz konusu seri resimlerinde kahramanlık miti çerçevesinde Köroğlu Efsanesini kendi özgün anlatım dili, plastik yorumları ve resimsel öyküleri ile betimlemiştir. Söz konusu yerel kahramanlık mit’lerini yazılar, şiirlerle ve harflerle güçlendirmiştir (Görsel 8).

Görsel 8: Köroğlu, 2004, 150x150 cm., TÜYB

10. Anadolu Kahramanlık miti: “Kuvayı Milliye” destanı

Kuvayı Milliye Destanı Nazım Hikmetin aynı adlı şiirinden esinlenerek ortaya çıkarılmış bir seridir. Burada ele aldığımız “Kuvayı Milliye” eseri 2002 yılına tarihlenen üçlü (triptik) olarak yapılmıştır. Eserin boyutları 142cm.x70cm. olup derici kağıdı üzerine yağlıboya tekniğindedir.

Bu seri eserlerinde “Namık Kemal’in İstiklal Savaşı Destanı” şiirinde tanımladığı tiplere sadık kaldığını söyleyen Keskinok;

“Nazım’ın İstiklal Savaşı Destanı şimdiye kadar bildiğim, okuduğum destanlardan oldukça farklıdır. Bu bildiklerimde, insanlar bizlere hiç benzemez. Gilgamiş Destanı’ni düşünelim. Burada insanlar olağanüstü boyda postadır. Bizden farklıdır onlar. Ama Nazım’ın destanındaki insanlar korkak, cesur, yaşlı, genç, çoluk çocuk, yani sokakta gördüğümüz insanlardır. Bunların hiçbirisi baştan öyle olağanüstü bir olayın içinde kendilerini göstermezler. Ama iş başa düşünce ki o da yurt savunmasıdır, hepsi kahramanlaşırlar (Kuvayı Milliye Resimleri sergi kataloğu, 2022: s.2-3).

Yurt sevgisi ile dolu olan sanatçı bu seride Gazi Mustafa Kemal, Arhavili İsmail, Antepliler ve Gazi Antepli Karayılan, Haberci Kerim, Kadınlarımız, Kuvayı Milliye Süvarileri, isimsiz birçok kahraman, atlılar, kağnılarımız ve mekkâre gibi konuları betimlediği 57 adet tablo yapmıştır. Özellikle 15 yaşında Mustafa Kemal’i yakından gördüğünü de ifade eden Keskinok savaşı, ölümü, acıyı ve utanç verici ama vatan savunması söz konusu olduğunda yüce bir olay olarak gördüğü Kuvayı Milliye ruhunu mitsel bir tavırla üretmiştir. Kuvay-i Milliye Destanı serisi Nazım Hikmet’in şiirleriyle görsel ve sözel olarak anlatılmaktadır.

Üçlü panel resimlerde mavi ve sarı rengin tonları öne çıkmakta. Sol tarafta bulunan birinci panelde uzun boylu, atletik yapılı güçlü bir erkek ve omuzunda bir oğlan çocuk figürü betimlenmiş. Figürün arka kısmı siyah ile kahverengi tonlarda boyanmış kısmın bir tür karanlık geçmişi simgelediğini düşünebiliriz. Sağ geri planda ise bir kadın figürüne yer verilmiştir.

İkinci panelde at üzerinde bir kadın, arkasında ve atın heybesinde iki çocuk figürü çizilmiş. Figürler, sarı ve tonlarında renklerin hâkim olduğu bir zemin önünde betimlenmiş.

Üçüncü panelin sol alt kenarında denizci giysisi ve beresi içinde bir erkek ile yanında modern giysili bir kadın figürü görülüyor. Panelin sağ alt köşesinde kırmızı başörtülü kadın portresine yer verilmiştir. Panelin ger planı ya da zemini soyut bir doğa parçası sarı, yeşil, mavi, siyah tonlarında boyanmış. Her üç panelde destandan alıntılanmış yazı-metinler kompozisyonu bütünleyici, estetik bir anlayışla yerleştirilmiş (Görsel 9).

Görsel 9: Kuvayı Milliye, 2002, Üçlü 3x 142x70 cm. DKÜYB

11. Lider kültü ve Atatürk: “Sarışın bir Kurda Benziyordu”

Sarışın Bir Kurda Benziyordu tablosu 2002 yılında 70 cm x 54 cm. boyutunda Derici Kâğıdı Üzerine Yağlı Boya ile yapılmıştır. Çağdaş bir mit olan kahraman lider Atatürk eserin konusunu oluşturmaktadır.

Lider kültü, tanrı veya benzer bir varlığı ve bu varlığa bağlılığın ifade biçimi olarak tanımlanır. Eski efsanelerdeki kahramanların yerini alan Atatürk, Türk toplumu için günümüzde modern lider mit'i olarak değerlendirilebilir. Kahramanlık mitleri içerisinde yer verilen lider kültü, tanrı veya benzer bir varlığı ve bu varlığa bağlılığın ifade biçimi olarak tanımlanır. Bu doğrultuda bu eserde, Türk toplumunun içinden geçtiği sosyal ve siyasal dönüşümünün mimarı olan Ulu Önder Atatürk ve O'nun imgesi idealize edilmiş lider kültü çerçevesinde resmedilmiştir. 2002 yılında yapılan “Sarışın bir kurda benzerdi” isimli eserlerinde Keskinok lider, kurtarıcı, kurucu anlamlarına göndermeyi resim eleman ve ilkelerini kullanarak oluşturmuş ve Atatürk imgesini betimlemiştir. Hayatta olduğu sürece ve ölümünden sonra da Türkiye’de siyasal yaşamın merkezinde yer alan Atatürk’ün adı Kurtarıcı, Kurucu, Ata ve Baş Öğretmen, Büyük, Ulu, Yüce, Eşsiz, Ölümsüz gibi sıfatlar ile birlikte anılmıştır. O'nun zekâ gücü, zorluklara karşı fiziksel kuvveti, olağanüstü otoritesini, Keskinok oluşturduğu kurguyla ve sanat kalıbıyla yoğurarak pekiştirmiştir.

Tablonun tamamını kaplayan Atatürk portresi; mavi rengin tonlarında kalpağıyla, sert, ciddi bir ifadeyle betimlenmiştir. Sarı bıyıkları, çatık kaşlı, keskin kurt bakışlı ve askeri üniformasıyla gösterilmiş. Çizgi, renk, doku gibi resim elemanları ile güçlü, dinamik ve Nazım Hikmetin dizelerine ait yazı/söz öğeleriyle birlikte göze ve kulağa hitap eden lider bir kahraman imlenmiştir. Arketip olarak derin felsefi, psikolojik ve toplumsal kavramları aktarmaya yönelik bir resimdir (Görsel 10).

Görsel 10: Sarışın Bir Kurda Benziyordu, 2002, 70x54 cm. DKÜYB

Sonuç

Sanatta güzel; sanatçının anlatımı için ulaşmak istenilen öz, cevher, sanatsal bağdır denilebilir. Ulaşmak istenilen bu nokta, sentez ve deneyimleme sonucunda değişen bir süreçtir. Estetik sürecin başlayabilmesi için insanın sanatsal anlamdaki güzele tavır alması, ona yaklaşması gerekir. Gerçek güzele duyguların yoğunlaşmasıyla ulaşılabilir. Sanatçı da yaptığı üretimlerde güzel'i tüm yoğun duyguları ile görebildiği kadar bize yansıtmaktadır. Kullandığı malzeme ne olursa olsun içinde mutlaka istediği, ona yakın gelen cevheri çeşitli tekniklerle bizlere eserlerinde sunmaktadır.

Malinovski'nin söylediği gibi, "mit yalnızca anlatılan bir öykü değil, yaşayan bir gerçekliktir ve bütün kültürlerin vazgeçilmez bileşenidir" (1990: s.87 ve 131). Mitler, insana hayatı, olayları ve insanın geleceğine ait yorumlayıcı-izah edici bütüncül bir imge geliştirmekte ve sunmaktadır ki, Keskinok bunu birikimlerinin aynası olarak dışa vurmuştur.

Kayıhan Keskinok'un eserlerinde mitolojik öğeleri incelediğimiz bu çalışmada; Keskinok'un eserlerinde çoğunlukla antik ve modern çağın mit kavramı çerçevesinde, onun kendi düşsel yaklaşımları doğrultusunda mitolojik anlatı öğeleri; güzellik ve kahraman motifi çevresinde karşımıza çıkmaktadır. Eserlerinde mitolojik öğelerin işlenişinde plastik öğelere baktığımızda ise renk, lekesele geometrik formlar, harf-yazı ve çizgi ile oluşturulmuş planlar öne çıkmaktadır. Kare, dikdörtgen formlar zamansızlığın mekân algısını simgeliyor. Estetize edilerek betimlenen mitolojik figürlerde kontur kullanılmamış, kroması yüksek renkler; kırmızı, mavi, yeşil, sarı hem kontrast rengiyle hem de siyah ile güçlendirilmiştir.

Eserlerin görsel müzikalitesini oluşturan sıcak/soğuk renk, hayvan/insan, sert/yumuşak, siyah boğa/beyaz kadın vb. zıtlıklar, sanatçının mitolojik simgeselliği yeniden kurgulamasındaki başarısının sonucudur. Paralel çizgiler kullandığı eserlerinde vurgulamak/göstermek istediği noktaya gözü yönlendiriyor ve durağan lekesele planlara karşıt bir hareket oluşturuyor. Merkezi kompozisyon içinde dilin göstergesi harfler, yazılar, şiir ve metinler eserlere modern, dikkat çekici kültürel anlamlar katarak ayrıntılara dikkat çekmektedir.

Sümer Gılgamış destanı ve Yunan mitolojisinin Olimpos'taki tanrı ve tanrıcaları, destanlar, kahramanlar, savaşlar günümüz anlatılarına benzerlik oluşturuyor. Kuvayı Milliye ve karizmatik lider Atatürk'ü idealize ettiği, kahraman ve kişi kültü arketipi çerçevesinde betimlediği eserleri gerek tabloda yer verdiği Nazım Hikmet şiirleri

gerek renk, form ve kompozisyonu ile güçlü bir anlatım oluşturmuştur. Atatürk konulu eserlerinin tümünün bellek'ten tuvale aktarılan bir unutturmama, hafızada tutma, kayıt altına alma işlevine de hizmet ettiğini söyleyebiliriz.

Eserlerin çoğunda figürler, mitolojik anlatıdaki ilahi aşkı temsil etmektedir. Aynı zamanda dünyevi olanla da bağdaştırılmaktadır. Sanatçının; duygu ve düşüncelerinin betimlenme biçimi mitolojik çağın ruhunu aktarırken günümüzün ruhunu da yansıtmaktadır. Bir başka ifadeyle anlatıcı olarak Keskinok; kuşaktan kuşağa aktarılan geleneksel söylenceyi kendi sanat birikimi ile hem eski söylenler ve hem de günümüz çağdaş dünya çağrışımları ile izleyicinin görsel deneyimine sunmaktadır. Aşığın sözü ressamın tuvalinde çizgi-yazı ve renge dönüşüyor. Araçlar farklı olsa da Keskinok'un eserleri görsel bir şiirdir ve belli bir rengin diğeri ile yan yana getirilmesi ressamın âşıklığının göstergesidir. Sözün görselliği, ritmi, düzeni fırçayla, boyayla tablolarında özgün bir plastik dil yaratmıştır.

Son olarak; O'nun tablolarında resmedilen mit, sadece bakılmak için değil aynı zamanda okunmaları gereken düş gücünün ürünleridir ve Kayıhan Keskinok resimleri âşık geleneğindeki gibi birer şiir, kendisinin de bir görsel şair olduğunu söyleyebiliriz.

Kaynakça

- BORİNİSLAW, M. (1990). Büyü, Bilim ve Din, Çev. Saadet Özkal, Kabalcı Yayınları, İstanbul (PDF erişim: 10 Eylül 2024)
- BURKE, P. (2003). Afişten Heykele, Minyatürden Fotoğrafa Tarihin Görgü Tanıkları, Çev. Zeynep Yelçe, Kitap Yayınevi, İstanbul
- CAMPBELL, J. (2013). Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, Çev. Sabri Gürses, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2013, 415-416)
- CÖMERT, B. (1980). Mitoloji ve İkonografi. Meteksan Ltd.Şti. Ankara
- ÇEVİK, S. (2021). Sanat Tanıklıkları Resimden Heykele, Müzikten Tiyatroya, Fotoğraftan Edebiyata, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara
- DOĞAN SUCUOĞLU, M. (2020). Gılgamış Mitosunu Günümüz Sanatı Üzerinden Okumak. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya
- ELİADE, M. (2001). Mitlerin Özellikleri, Çev. Sema Rifat, Om Yayınevi, İstanbul
- ERHAT, A. (2000). Mitoloji Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul
- ERHAT, A. (2017). Troya Masalı, Günışığı Kitaplığı, İstanbul
- GEZGİN, İ. (2018). Sanatın Mitolojisi, Sel Yayıncılık, İstanbul
- Kuvayı Milliye Resimleri sergi kataloğu, 2022: s.2-3, Keskinok Vakfı Yayınları

İnternet Kaynakları

http://www.astroset.com/bireysel_gelisim/sembol/s2.htm Erişim Tarihi: 03.07.2024

<https://tureng.com/tr> Erişim Tarihi: 03.09.2024

Görsel Kaynakları

URL 1, Görsel 1: Gılgamış Destanı, 150x150cm., TÜAB., 2002. <http://www.desengaleri.com/sergiler/karma-sergi2-2017/p/09.jpg>. (Erişim Tarihi: 18.08.2021)

URL 2, Görsel 2: Europa, 2012, 50X35 cm. KÜKT., 2012. <http://www.desengaleri.com/sergiler/karma-sergi2-2017/p/09.jpg>. (Erişim Tarihi: 18.08.2021)

URL 3, Görsel 3: Olimpos Nalbantları, 99,5 X 79,5 cm TÜYB., 2006. https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2022/01/kuvayimilliye_w-Kopya.pdf. (Erişim Tarihi: 18.01.2024)

URL 4, Görsel 4: Boğa Ve Kadın, 1988, 90x110cm., TÜAB., 1988. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/yapitlari/resim-arsivi-secilmis-arsiv/> (Erişim tarihi: 07. 07. 2021)

URL 5: Görsel 5: Boğa Ve Kadın, 40X50cm., TÜYB., 1988. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/yapitlari/resim-arsivi-secilmis-arsiv/> (Erişim tarihi: 07. 07. 2021)

URL 6, Görsel 6: Altın Elma, 100 cm x 100 cm. TÜYB., 2006. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2022/01/kuvayimilliyw-Kopya.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.01.2024)

URL 7, Görsel 7: Sabinlerin Kaçırılışı, 70 cm x 80 cm., TÜYB., 2000. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2022/01/kuvayimilliyw-Kopya.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.01.2024)

URL 8, Görsel 8: Köroğlu, 150x150 cm., TÜYB., 2004. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2022/01/kuvayimilliyw-Kopya.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.01.2024)

URL 9, Görsel 9: Kuvayı Milliye, Üçlü 3x 142x70 cm. DKÜYB., 2002. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2022/01/kuvayimilliyw-Kopya.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.01.2024)

URL 10, Görsel 10: Sarışın Bir Kurda Benziyordu, 70x54 cm. DKÜYB., 2002. <https://www.keskinoksanatvakfi.org.tr/wp-content/uploads/2022/01/kuvayimilliyw-Kopya.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.01.2024)